

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 8 (51)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2014

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 8 (51). — Рівне: РДГУ, 2014. — 181 с.

Збірник наукових праць містить статті Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної дидактики в контексті вимог інформаційного суспільства», проведеної в Рівненському державному гуманітарному університеті 17-18 жовтня 2013 р., з загальноосвітніх проблем навчання, компетентнісного підходу, розвитку творчого потенціалу особистості, використання сучасних інформаційних засобів на уроках в загальноосвітніх навчальних закладах.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, викладачів та студентів вищих, професійно-технічних і загальноосвітніх навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 28.02.2014 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 10.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2014

1994 р. Колишні гімназисти та вчителі стали активними розбудовниками українських національно-культурних надбань, підтримують зв'язки з відродженим навчальним закладом, – є його меценатами. Структурно-функціональними аспектами формування громадянської компетентності в учнів гімназії є свідоме ставлення до навчання і заохочення до навчальних здобутків в олімпіадах та конкурсах-захистах робіт МАН; створення іменних кабінетів, присвячених визначним діячам гімназії 1923-1939 рр.; відкриття музею історії закладу, а також забезпечення зв'язків поколінь колишніх та сучасних гімназистів завдяки спільній участі у навчальних проєктах, традиційних гімназійних святах. Вагомими є навчальні успіхи теперішніх учнів Рівненської української гімназії, особливо у вивченні дисциплін історичного та філологічного циклу. Відповідно, випускники гімназії стають студентами класичних вузів України та Європи, обираючи спеціальності, що найкраще відображають сформованість громадянської компетентності (зокрема, галузь права). Установлено, що громадянська компетентність є наскрізною в системі життєдіяльності досліджуваного навчального закладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Рівненська область / ред. рада вид.: В. Кремень (гол.) [та ін.]; редкол. тому: Р. Постолювський (гол.) [та ін.]. – К.: Знання України, 2010. – 383 с.
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти / Офіційний вісник України. – 2012. – №11. – С. 51.
3. Концепція громадянської освіти в школах України: [проєкт] // Шлях освіти. – 2001. – №1. – С. 26-31.
4. Концепція громадянської освіти та виховання в Україні: проєкт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.khpg.org/index.php?id=1357391226>. – Назва з екрану.
5. Пометун О. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті / О. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи; під. заг. ред. О. Овчарук. – К.: 2004. – С. 66-72.
6. Сайт рівненської української гімназії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rug.16mb.com>. – Назва з екрану.
7. Тестування і моніторинг в освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.timo.com.ua>. – Назва з екрану.

О.В. ОКСЕНИУК. ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ГРАЖДАНСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В УЧАЩИХСЯ (ОПЫТ РОВЕНСКОЙ УКРАИНСКОЙ ГИМНАЗИИ)

Резюме. В статье рассматриваются основные события становления и развития Ровенской украинской гимназии, структурно-функциональные аспекты формирования гражданской компетентности в учащихся в гимназии.

Ключевые слова: компетентностный подход, гражданская компетентность.

O.V. OKSENIUK. THE PECULIARITIES OF STUDENTS' CIVIC COMPETENCIES DEVELOPMENT (THE EXPERIENCE OF RIVNE UKRAINIAN GYMNASIUM)

The summary. The article covers main events of establishment and development process of Rivne Ukrainian gymnasium and structural functional aspects of pupils' competence building.

Key words: competency building approach, civil competence.

Одержано редакцією 19.11.2013 р.

УДК: [37. 015. 31: 17. 022. 1]: 008: 06. 053. 52

Г.С. ПАВЛЮК, О.В. БЕЗКОРОВАЙНА

ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ВИХОВАННЯ ГУМАННОСТІ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ

Резюме. Стаття присвячена аналізу проблеми виховання гуманності в дітей молодшого шкільного віку у контексті розвитку культури спілкування. Автор розглядає основні інтерактивні форми і методи виховання гуманності в молодших школярів.

Ключові слова: виховання гуманності, інтерактивні форми та методи, спілкування, культура спілкування.

Постановка проблеми. Підвищення ефективності виховання гуманності в молодших школярів залежить від цілеспрямованого впровадження інтерактивних форм та методів виховання. У пошуках шляхів оновлення форм та методів виховання гуманності в молодших школярів у контексті розвитку культури спілкування педагоги мають зупинитися на тому, що всі вони ґрунтуються на рефлексивно-вольових механізмах, які апелюють до саморозвитку, самовдосконалення, творчого становлення особистості; носять діагностичний характер, елементи співробітництва, творчого пошуку. У процесі їх проведення створюються умови для інтимно-особистісного діалогу, творчої дискусії, вільного співставлення різних точок зору, спільного пошуку істини.

При цьому учні самі обирають для себе завдання – доручення, які їх найбільше цікавлять і є особистісно значущими. Вони організують виставки власних творчих робіт, творів-роздумів, самохарактеристик;

проводять конкурси творчих проєктів; готують запитання вікторин, брейн-рингів, промови на захист добра і милосердя; самопрезентації; організують зустрічі з цікавими людьми, вечори запитань і відповідей, засідання дискусійних клубів, «круглих столів» тощо; ведуть щоденник самоспостережень і саморозвитку; проводять психологічні тренінги і аутотренінги, соціально-психологічні вправи, ділові та особистісно-рольові ігри, інше.

Метою статті є розкриття інтерактивних форм та методів виховання гуманності в дітей молодшого шкільного віку у контексті розвитку культури спілкування.

Виклад основного матеріалу. До інтерактивних форм виховання гуманності в дітей молодшого шкільного віку відносяться тренінгові заняття, спрямовані на самопізнання, самовизначення та самовдосконалення особистості. Кожен з них – це наперед запланований виховний процес, призначений удосконалити знання учнів про себе, сформувати вміння та навички самопізнання, самооцінки і самовизначення, визначити їхні цінності, ідеї, погляди, переконання, поведінку з метою зміни та оновлення. Крім того, вони сприяють розвитку здібностей пізнавати інших людей, усвідомлювати їх особистісну цінність та суспільну значущість [3, 34]. Самосприйняття і самовираження особистості під час проведення тренінгів здійснюється в процесі спілкування та взаємодії з іншими людьми. При цьому необхідно вчити молодших школярів розуміти і сприймати свою особистість через співставлення себе з іншими; сприйняття його ними через результати власної діяльності; спостереження свого внутрішнього стану; сприйняття зовнішнього образу, фізичного «Я». Тренінгові заняття сприяють формуванню позитивної «Я – концепції» молодшого школяра шляхом підвищення їхнього уявлення про свою соціальну значущість, особистісну цінність.

З метою формування гуманності молодших школярів у процесі тренінгових занять педагоги спільно з учнями визначають основні правила роботи в тренінговій групі, враховуючи особливості спілкування.

Серед них можна виділити такі:

1. щирість та довіра у спілкуванні;
2. персоніфікація висловлювань;
3. спілкування за принципом «тут і тепер»;
4. визначення сильних сторін кожної особистості;
5. неприпустимість безпосереднього оцінювання людини;
6. повага до співрозмовника;
7. визначення того, що не існує правильних або неправильних відповідей, кожна думка має право на існування;
8. активна участь всіх у спілкуванні згідно гаслу: «Слухай! Аналізуй! Дискутуй!».

Гуманізація стосунків між учасниками тренінгових занять здійснюється в кількох напрямках: а) утвердження персоніфікованого характеру взаємовідносин між вихованцями, діалогу «на рівних»; б) олюднення усіх сфер спілкування на основі ціннісного ставлення до людини; в) розвиток ефективного сприйняття особистістю іншої людини та самої себе; г) організація та стимулювання співробітництва і взаємодопомоги; д) створення сприятливого середовища для самоактуалізації та розвитку індивідуальності молодшого школяра на основі свободи вибору та волевиявлення в різних видах творчої діяльності; е) розвиток рефлексії шляхом участі у соціально-психологічних тренінгах, аутотренінгах, вправах, комунікативних іграх тощо [4, 26].

Провідне місце при цьому займає діяльність класного керівника, спрямована на те, щоб побачити в учневі людину, варту поваги, сприяти її особистісному розвитку і становленню; максимально розкрити її творчі можливості; дотримуватися у спілкуванні з нею принципу «не поряд і не над, а разом».

Стимулювання розвитку у молодших школярів таких необхідних для гуманних міжособистісних стосунків якостей, як чуйність, доброзичливість, милосердя та інші, здійснюються у процесі проведення тренінгів-символізацій та тренінгів-ототожнень. Вони забезпечують внутрішню активність молодших школярів, стимулюють їх до самовиховання шляхом самостійного застосування методики з метою розвитку загальнолюдських якостей особистості.

Бесіди на морально-етичні теми – методи, за допомогою яких здійснюється процес спілкування між суб'єктами виховання (школярем і педагогом) під час колективної діяльності чи індивідуального впливу [1, 12].

У шкільній практиці бесіда є найпопулярнішим багатоваріативним методом, гнучким засобом впливу педагога на особистість школяра і доступним для сприйняття. Використовуючи бесіду як метод, педагог має розв'язати дуже важливі завдання: навчити учнів оцінювати події, вчинки, явища суспільного життя і на цій основі формувати у школярів відповідне ставлення до навколишньої дійсності. Форма подання окремих епізодів, фактів чи явищ може бути різною. Проте вона обов'язково має спонукати школяра до роздумів, пошуку, відповідних висновків і переконань.

Бесіда (фронтальна або індивідуальна) – поширений метод виховання. Щоб фронтальна бесіда дала позитивний результат, педагог повинен: обґрунтувати тему як життєво важливу, а не надуману, формулювати запитання таким чином, щоб вони спонукали до розмови, спрямовувати розмову в конструктивне русло. Учнів слід залучати до оцінювання подій, вчинків, явищ суспільного життя і формувати у них на цій основі ставлення до навколишньої дійсності, до своїх громадських і моральних обов'язків. Підсумовуючи бесіду, учитель має обґрунтувати раціональне вирішення обговорюваної проблеми, накреслити конкретну програму дій для закріплення прийнятої в результаті бесіди норми. Фронтальну бесіду можна проводити кількома етапами. На першому вихователь розкриває суть теми бесіди, її значення, відтак переходить до бесіди у формі розповіді. Розкриваючи зміст, він спирається на наявний в учнів запас уявлень і понять, який виявляє попереднім

анкетуванням чи в індивідуальною бесідою. На другому етапі він залучає до бесіди учнів, які висловили з приводу думок вихователя стосовно запропонованої теми. На підставі цих висловлювань він розкриває суть поставленої проблеми, що допомагає учням виробити певні світоглядні поняття, пов'язані з даною темою. На третьому етапі, виходячи з аналізу конкретних фактів, наголошують на дієвому характері обговорюваної проблеми, пов'язують її з поведінкою і діяльністю учнів. На четвертому – учні усвідомлюють значення розглянутої проблеми для власної поведінки [2, 127].

Діалог з дітьми є продовженням головного (другого) етапу і може відбуватись у довільній формі: запитань і відповідей, тематичних вікторин, заочної подорожі, проблемних питань тощо. Досвідчений творчий педагог з метою активізації мислення школярів використовує елементи дискусії, методи переконання і прикладу, створює умови для розвитку дитячої уяви (намалювати уявну картинку, уявити протилежну ситуацію). Щоб сильніше вплинути на емоції дітей, можна також використати художні репродукції, фрагменти музичних творів, відповідні діафільми тощо. Завдання учителя на цьому етапі – сприяти вільному вираженню учнями своїх думок, підводити їх до самостійних висновків та обґрунтувань. Наприклад, під час обговорення проблеми материнської любові доцільними будуть розповіді учнів, обговорення ситуацій, відповіді приказки і прислів'я, народні і авторські пісні. На етапі підведення підсумків особливу роль відіграє заключне слово педагога. Він узагальнює все висловлене, формулює найраціональніше, з його погляду підсумовує розв'язання обговорюваної проблеми, передбачає конкретні дії для закріплення вивченої під час бесіди норми.

При підготовці й проведенні фронтальних бесід на будь-яку тему враховували вікові особливості учнів. Так, у молодших класах доцільно проводити бесіди гуманістичного характеру: «Поважай своїх друзів», «Бережи все, що створено людською працею», «Красиве і потворне у поведінці людей», «Будь чесним і правдивим» тощо. Педагоги намагалися пов'язати зміст цих бесід з поведінкою учнів, запобігти негативним вчинкам.

З цією метою використовували випадки з життя, оповідання з дитячих газет і журналів. Під час бесід дітей привчають оцінювати достойні й недостойні вчинки персонажів оповідань. При цьому забезпечується актуалізація уваги учнів з метою підготовки їх до передбаченого обговорення життєво важливої події, факту, явища, морального вчинку, ситуації. Цей стан можна назвати підготовчим або мотиваційним. Він є дуже важливим. Від того, як він буде реалізований, залежить рівень сприйняття учнями проблеми, що обговорюється, їхньої участі у процесі спілкування. Педагог пропонує учням першоджерело – матеріал для обговорення. Цей етап є головним у бесіді. В ролі першоджерела може бути розповідь, уривок із художнього твору, кінофільм чи його фрагмент, стаття, конкретна подія, ситуація із життя школи, класу, газетна чи журнальна стаття, конкретний факт чи явище.

На етапі підведення підсумків особливу роль відіграє заключне слово педагога. Він узагальнює все висловлене, формулює найраціональніше, з його погляду підсумовує розв'язання обговорюваної проблеми, передбачає конкретні дії для закріплення вивченої під час бесіди норми. Завершити бесіду можна формулюванням однієї з біблійних моральних заповідей: «Шануй отця твого і матір твою, щоб тобі було добре і щоб ти довго прожив на землі», яку можна доповнити таким християнським повчанням: «Чини іншим так, як би ти хотів, щоб в тих самих умовах інші чинили тобі» і моральною заповіддю В.Сухомлинського: «Берегти матір – означає турбуватися про чисте джерело, з якого ти пив з часу свого першого дихання і будеш пити до останньої хвилини свого життя ...» [5, 73].

До інтерактивних форм та методів формування гуманності в молодших школярів у контексті розвитку культури спілкування також відноситься рольова гра. Це спеціально організована діяльність, що відбувається у створеній для цього ігровій ситуації. Оволодіння учнями системою цінностей – ставлень під час її проведення здійснюється через почуття, досвід, думки та дії, що проявляються при виконанні ними певних соціальних ролей або у процесі міжособистісних стосунків. Створені для цього ігрові ситуації базуються на явищах реального життя, цікавих фактах, матеріалах, що містять певну проблему.

Наприклад, рольова гра «В гостях» передбачає формування у молодших школярів цінності іншої людини, образу «хорошого іншого», запобігання речових міжсуб'єктних відносин; боротьбу з Его-потягами вихованців тощо. Для цього створюється ситуація, у якій молодших школярів ділять на «гостей» та «господарів». «Господарі» повинні зустріти, пригостити «гостей», зробити їх візит цікавим і приємним. «Гості» в свою чергу мають привітати «господарів», підготувати їм саморобні подарунки, розповісти цікаві історії, продемонструвати свої таланти тощо. Всі учасники гри повинні вести себе ввічливо і гуманно. Водночас вони вчаться чуйності і тактовності, спілкуватися з цікавими людьми.

Висновки. Отже, виховання гуманності в молодших школярів у контексті розвитку культури спілкування є ефективним, коли добирати цікаві емоційно-насичені форми практичної реалізації виховних інваріантів. Під час їх проведення кожен учень має бути активним учасником виховного процесу. Для цього необхідно забезпечувати самостійну творчу діяльність молодших школярів; враховувати їхні творчі потреби, інтереси та захоплення; ініціативність та самостійність у визначенні виховних завдань, засобів і способів їх творчого виконання.

Водночас, важливо виробити у вихованців потребу у самовизначенні, самотворчості та самореалізації, засвоєні ними системи цінностей-ставлень; формувати у дітей позитивні риси виховної особистості, враховуючи специфіку їхнього мислення та своєрідність світосприймання; створювати умови для вільного висловлення ними своїх думок та почуттів; стимулювати до активно-творчої та результативної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безкоровайна О.В. Виховання культури особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці: монографія / О.В. Безкоровайна. – Рівне: РДГУ, видавець Олег Зень, 2009. – 470 с.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: у 2 кн. Кн.2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2003. – 344с.
3. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: навч. посібник / С.Г. Карпенчук. – К.: Вища шк., 1997. – 304 с.
4. Лавроненко О. Формування гуманістичних цінностей – важливий аспект виховання молодших школярів / О. Лавроненко // Рідна школа. – 2004. – №7-8. – С.26-28.
5. Сухомлинський В.О. Вибр. тв. в 5-ти т. / В.О. Сухомлинський. – К., 1977. – Т.3. – 138 с.

Г.С. ПАВЛЮК, О.В. БЕЗКОРОВАЙНА. ИНТЕРАКТИВНЫЕ ФОРМЫ И МЕТОДЫ ВОСПИТАНИЯ ГУМАННОСТИ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ КУЛЬТУРЫ ОБЩЕНИЯ

Резюме. Стаття посвящена анализу проблемы воспитания гуманности у детей младшего школьного возраста в контексте развития культуры общения. Автор рассматривает основные интерактивные формы и методы воспитания гуманности в младших школьниках.

Ключевые слова: воспитание гуманности, интерактивные формы и методы, общение, культура общения.

G.S. PAVLIYK, O.V. BEZKOROVAINA. INTERACTIVE FORMS AND METHOD OF EDUCATION HUMANITY OF THE CHILDREN OF YOUNGER SCHOOL AGE IN THE CONTEXT OF DEVELOPMENT CULTURE OF INTERCOMMUNICATION

The summary. The article is devoted to the analysis the problem of education humanity of the children of younger school age in the context of development culture of intercommunication. An author examines basic interactive forms and method of education humanity of the children of younger school age.

Key words: education humanity, interactive forms and method, intercommunication, culture of intercommunication.

Одержано редакцією 05.12.2013 р.

УДК: 378.17.022.1.

Л.Р. ПЕЛЕХ

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМВІДНОСИН СУБ'ЄКТІВ ЦІННІСНО-ЗОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ (УКРАЇНО-ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД)

Резюме. У статті розкрито особливості ціннісно-зорієнтованого педагогічного процесу в двох країнах, розроблено модель виховання, що базується на аксіологічних засадах в польському освітньому закладі, проаналізовано відмінності впровадження аксіологічного підходу у навчально-виховному процесі українського освітнього закладу.

Ключові слова: ціннісно-зорієнтований педагогічний процес, суб'єкт-суб'єктні відносини, аксіологічний підхід.

Постановка проблеми. Ціннісна проблематика набула особливої актуальності в кінці ХХ – на початку ХХІ століття у всіх країнах Європи, включаючи і Україну. Значний інтерес наукової спільноти до аксіологічних досліджень можна пояснити наростаючими морально-етичними проблемами, з якими зустрілось людство на зламі століть. Вчені доводять, що нестача ціннісного базису або його відсутність негативно відображається не лише на освітній системі будь-якої країни, але й на інших життєво важливих екзистенціальних рівнях: політичному, економічному, соціальному, культурному та ін. Вдалим у цьому контексті є міркування відомого польського філософа та соціолога Ф. Знанецького, який відстоював тезу про те, що суспільне буття та історія людства, оточуючий нас навколишній світ формується завдяки зусиллям конкретних індивідів, є результатом їх діяльності, продуктом конкретно-історичної форми ставлення людей до природи [9, 66]. Саме цей результат стає об'єктивною умовою людського існування. Отже, змінюючи ціннісні настанови людини і суспільства (за суспільної згоди), ми здатні змінювати своє майбутнє. І провідну роль у цьому може і повинна відігравати система освіти та педагог аби заповнити аксіологічний вакуум соціуму. Адже освіта є одним із найбільш ефективних способів проникнення у свідомість людини та суспільства в цілому. З однієї сторони, будь-яка особистість є творінням і творцем суспільного середовища, оскільки здійснює вибір, ухвалює рішення та діє в рамках соціуму, вибудовує поведінку за стандартами та цінностями, що існують в цьому суспільстві, з іншого боку, будь-яка цілеспрямована дія є результатом, сформованим певною психологічною та світоглядною основою, що структурується відповідною системою ціннісних орієнтацій і скеровує внутрішні механізми динаміки суспільства.

Наше дослідження є компаративним і звернення до досвіду польських вчених-дослідників обумовлюється декількома причинами, але головна з них та, що освітяни Польщі мають значні досягнення у царині аксіологічної освіти та у дослідженнях з проблем ціннісно-зорієнтованого виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним підґрунтям роботи є праці українських вчених-педагогів, як от Т.К. Варенко, Р.В. Миленкова, Є.В. Овчаренко, Ю.В. Пелех, В.І. Паскар, Н.О. Ткачова та ін.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
Васьківська Г.О. Людиноцентризм як домінанта формування у старшокласників системи знань про людину.	4
Кондрашова Л.В. Здоров'язберігаючий аспект навчання як актуальна проблема сучасної дидактики.	8
Тадеев П.О., Борисюк Л.Р. Вітчизняні та зарубіжні концепції обдарованості: порівняльний аналіз.	12
Петрук Л.П. Становлення і розвиток проблемного навчання у педагогіці.	15
Галатюк Ю.М. Творча та інформаційна функції навчання у контексті сучасної освітньої парадигми.	18
Байкачова К.В. Моральне виховання як психолого-педагогічна проблема: історичний аспект.	21
Ваколюк А.М. Теоретико-прикладні засади розвитку фізичної культури.	24
Васьківський М.В. Професійне самовизначення старшокласників: ціннісно-орієнтований підхід.	27
Вербець ВВ. Ризики ескалації соціально-психологічного дискомфорту особистості.	30
Глінчук Ю.О. Аспекти охорони праці при використанні інформаційних технологій у освітньому середовищі.	34
Грицюта О.Ф. Важливість закладів відпочинку християнської орієнтації для розвитку особистості підлітка.	38
Дем'янчук В.А., Риженко І.М., Чабан В.Й. Культура безпеки людини – безпека суспільства в ХХІ столітті.	42
Коваль В.В. Вікові особливості фізичного виховання учнів у закладах професійно-технічної освіти України.	46
Косарева О.І. Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю: причини виникнення та шляхи корекції.	51
Левчук (Тимочко) І.Б. Теоретичний аналіз проблеми просвітницько-громадської діяльності православних братств Волині (2 пол. ХІХ – початку ХХ ст.).	54
Листопад О.А. Проблема діагностування творчого потенціалу у дітей у Західній Європі і США.	58
Мишкарьова С.В. Організаційні засади діяльності Братства православних богословів у Польщі (1934-1938 рр.).	62
Нечипорук Л.І. Випереджуюча освіта як основа гармонійного соціоприродного розвитку суспільства ХХІ століття.	65
Оксенюк О.В. Особливості формування громадянської компетентності в учнів (досвід Рівненської української гімназії).	68
Павлюк Г.С., Безкоровайна О.В. Інтерактивні форми та методи виховання гуманності в дітей молодшого шкільного віку у контексті розвитку культури спілкування.	71
Пелех Л.Р. Особливості взаємовідносин суб'єктів ціннісно-зорієнтованого підходу в навчально-виховному процесі (Україно-Польський досвід).	74
Світельська-Дірко С.В. Виховання відповідальності учнів молодших класів засобами казки в творчості В.О. Сухомлинського.	78
Стельмашук Ж.Г. Дисциплінованість особистості школяра: до проблеми термінології.	81
Стихун Л.П., Стихун Н.В. Використання елементів театрального мистецтва у сучасній педагогічній практиці загальноосвітніх шкіл.	84
Суботюк В.І. Науково-методичні засади екологічного виховання молодших школярів у світлі вимог інформаційного суспільства.	88
Трохимчук І.М. Система екологічного виховання учнів основної школи в сучасних умовах.	91
Ціпан Т.С. Формування ціннісного ставлення підлітків до держави в умовах дитячо-юнацьких об'єднань.	95
Чорноус В.П. Творчість особистості у дискурсі практичної психології.	99
Янцур М.С. Профорієнтаційна компетентність учнів основної школи, яка формується в процесі трудового навчання.	101
Біляковська О.О. Модифікація оцінювання у новітньому форматі уроку.	106
Волкова В.В. Компетентнісний підхід у навчанні міжкультурної комунікації іноземною мовою.	108
Галатюк М.Ю. Навчально-пізнавальна компетентність старшокласників крізь призму системного і діяльнісного підходів до процесу едукції.	112
Гнедко Н.М. Дидактичні основи використання засобів віртуальної наочності на уроках української мови та літератури.	115
Гринькова Н.М. Дидактичний аспект організаційних форм і методів театральної педагогіки.	120
Дереза І.С. Взаємозв'язок навчання і самоосвітньої діяльності в професійному саморозвитку студентів.	124
Дмитришина Н.М. Генетична площина актуальних проблем дидактики у світлі чернечого виховання на теренах Західної України (30-ті рр. ХХ ст.).	127
Жулаєва В.О. Забезпечення валідності й надійності тестів протягом життєвого циклу.	129
Косянчук С.В. Формування ціннісно-сміслових орієнтацій старшокласників в умовах особистісно-орієнтованого навчання.	132
Лопатинська І.С. Емоційно сприятливе середовище як умова результативності вивчення іноземної мови учнями.	136
Мандрик Н.В. До проблеми сучасного уроку української мови.	139
Просенюк А.І. Взаємодія дошкільних навчальних закладів та сім'ї в процесі впровадження особистісно розвивального вектору навчання.	142
Рябовол Л.Т. Правові предметні компетенції як показники профільної правової предметної компетентності (критерії визначення рівнів сформованості).	145
Шутяк В.Г. Про політехнічну освіту молодших школярів.	150

<i>Рибачук І.Г.</i> Дидактичні ідеї в педагогічній спадщині А.С. Макаренка.	153
<i>Тимощук О.С.</i> Зміст підготовки майбутніх вчителів технологій у галузі охорони праці.	156
<i>Войтович О.П., Сергієнко В.П., Войтович І.С.</i> Створення та використання навчальних ВІКІ-ресурсів з природничих дисциплін.	159
<i>Совгар О.М.</i> Постать Ю. Романчука в історико-педагогічних працях.	165
<i>Приймак О.П.</i> Формування загальнонавчальних умінь та навичок у першокласників на уроках математики ..	168
<i>Маланюк М.М.</i> Модель розвитку творчих математичних здібностей учнів ліцею засобами інформаційних технологій.	171
<i>Шевчук О.А.</i> Мотивація ведення безпечного, тверезого, здорового способів життя в процесі вивчення дисципліни «БЖД».	175
<i>Відомості про авторів.</i>	178